

Urząd Miejski w Łomiankach

<https://lomianki.pl/pl/gmina-lomianki/historia/7202,Historia.html>
15.05.2024, 11:34

Historia

NAZWA

Łomianki wywodzi się od słów: łominy, łomna, oznaczających miejsca z naniesionymi przez wylewy rzeki drzewami lub równiny z wykrotami po wykarczowanym lesie. Miano Kępa Kiełpińska (podobnie jak Kępa Potocka i Saska Kępa) określa mieliznę, wynoszoną stopniowo wskutek osadzania się materiału rzecznoego, zarastającą drzewami i krzewami.

OSADNICTWO

Początki osadnictwa na tym terenie to X-XI wiek. To tu przebiegał szlak komunikacyjny, łączący dwie pierwsze stolice Mazowsza: Płock i Czersk. Zaczynał się od wsi Jazdów i Solec, prowadził przez Łomianki, aż do Łomny. Ta najstarsza wieś, wraz z Czosnowem, należała między XII a XIV w. do Karmelitów Czerwińskich i była potem miastem biskupim. Z Łomny trakt wiódł do Zakrocymia i dalej brodem przez Wisłę do Wyszogrodu i Płocka. Znacznie później powstały wsie na granicy pól i lasów: Palmiry, Sadowa i Dziekanów Niemiecki (po raz pierwszy na mapie z 1889-91 r. w postaci pojedynczych zabudowań). Kolonia Kiełpińska nad Wisłą, została zaznaczona na mapie nieco wcześniej, bo w 1843 r., natomiast wieś Borakowo (jej nazwa pochodzi od boru, nie od buraka) już w XVI wieku.

Wisłą. Korzystali oni z żyznych gleb i wspaniałych łąk, ale byli też narażeni na liczne powodzie w latach: 1774, 1813, 1844, 1888/89, 1924 (Wisła wylała, zatapiając dolny taras i wieś Kiełpin), 1940 i

Stary herb Łomianek (1991-2009)

Nowy herb Łomianek (od maja 2009)

50. Rysunek odręczny wykonany z pamięci przez Lecha Jezierskiego, przedstawiający budynek, który miał być kaplicę ewangelicką i mieszkanie pastora

Życie
tutejs
zych
mieszkań
ców
związane
było
z

1958. Nowe wały przeciwpowodziowe, usypane w końcu lat 50, powstrzymały kolejne zalewy. Na początku XIX wieku, przez teren gminy przepływały dwie niewielkie rzeczki (tylko jedna płynie do dziś). Położenie i kształt starorzeczy są dość stabilne. Na najstarszych mapach, a także na późniejszych, naniesiono jeziorka: Dziekanowskie i Kiełpińskie oraz grupę drobnych jezior na północ od Łomianek, które później przekształciły się w podmokłe łąki. Jezioro Dziekanowskie uległo sztucznemu spiętrzeniu, zwiększyło swą powierzchnię i zmieniło kształt, wskutek wybudowania wałów przeciwpowodziowych.

Z czasem ubywało łąk, zwiększał się zasięg pól uprawnych. Lasy zostały całkowicie zlikwidowane na terenie Dąbrowy i Dąbrowy Leśnej. Wycięto je w latach 1830-1930. Dawne lasy łąkowe i grądowe zajmujące zalewowy taras Wisły, zniknęły wskutek wyrębów (osadnictwo niemieckie na prawie holenderskim w początkach XIX w.).

Na terenie gminy pozostały tylko niewielkie fragmenty ponad stuletnich borów (obecnie Kampinoski Park Narodowy). Obok rolnictwa i żywiołów powodziowych, przyczyną zanikania lasów było wytwarzanie węgla drzewnego.

Najstarszą osadą zamieszkaną do dziś, jest prawdopodobnie Kiełpin z prastarym kurhanem i starym cmentarzyskiem. W 1461 roku, ówczesni właściciele wsi - Kiełpińscy herbu Rogala - ufundowali modrzewiową kaplicę, w miejscu której znajduje się dziś pamiątkowa kapliczka.

Większość okolicznych terenów w średniowieczu była własnością książąt mazowieckich i ich zauszników, aż do roku 1526, gdy część księżęca przeszła na własność króla Zygmunta Augusta. W wyniku nadań, miał tu swe posiadłości również Kościół, o czym świadczą zachowane do dziś nazwy: Kiełpin Poduchowny, Dziekanów, Dziekanówek. Na przełomie XV i XVI w. osiedlali się na terenach dawnego koryta Wisły Holendrzy i Niemcy - stąd nazwy: Dziekanów Niemiecki i Kazuń Niemiecki. Dobra (określane później jako młocińskie) wielokrotnie dzielono, sprzedawano lub dzierżawiono. Podczas panowania Zygmunta Starego, królowa Bona założyła w Burakowie, Młocinach i okolicy sieć dobrze prosperujących młynów. W początkach XVI w. południowa część ziemi (Łomianki) należała do starostwa warszawskiego, a całe Młociny były własnością Jana i Wojciecha - synów Matyjaska z Młocin, którzy następnie sprzedali je młocińskiemu karczmarzowi Maciejowi Chmielowi. Większość terenów dzisiejszej gminy należała do parafii Kiełpin, która w 1603 r. liczyła 900 mieszkańców. Północna część gminy, dawne dobra kościelne, od połowy XVI w. stanowiły już własność świeckiego rodu

16 lutego 2016 roku na ul. Paderewskiego w Łomiankach odbywały się badania archeologiczne na którym udokumentowano ślady osadnictwa z epoki neolitu, tzw. kultury pucharów lejkowatych oraz pozostałości osady z okresu halszackiego, okresu lateńskiego i okresów królów rzymskich

25 października 2014 roku odbyły się uroczystości 25-lecia nadania praw miejskich Łomiankom.

Od października 2015 roku tuż obok Jeziora Fabrycznego trwały poszukiwania pozostałości po dworze, który znajdował się w tamtym rejonie Łomianek Dolnych

Roszczeborskich. Za czasów Władysława IV właścicielem Łomianek i okolic był kanclerz królewski Jerzy Ossoliński. W 1636 r. właścicielem Młocin i Borakowa został starosta warszawski Krzysztof Sobek. W czasach najazdu szwedzkiego i obrony Warszawy tereny te zostały doszczętnie spalone, a większość jego mieszkańców wymordowana. Rozwój tych terenów nastąpił za czasów Augusta III, którego minister Brühl zbudował w Młocinach okazałą rezydencję, a syn Fryderyk założył odlewnię kul armatnich i wytwórnię prochu (późniejsza Prochownia).

Pod koniec XVIII wieku, właścicielem dóbr młocińskich i łomiankowskich został Jerzy Fryderyk Poths, po którym majątek odziedziczył jego młodszy brat Henryk Filip, który z kolei, swemu synowi Henrykowi, przekazał hipotecznie dobra Młociny i Łomianki w 1820 r. Tuż przed powstaniem listopadowym dzierżawca dóbr dziekanowskich, poseł inflandzki Antoni Trębicki, rozwinął rolnictwo, zakładając w sąsiedniej Łomnie, fabrykę narzędzi rolniczych oraz w Marymoncie - Instytut Rolniczy. W początkach XX wieku powstaje wiele małych zakładów przemysłowych i rzemieślniczych.

PIERWSZA WOJNA ŚWIATOWA

Po
dziej
sach
w
roku
1915
z
woj
sk
nie
mi

50. Rysunek odręczny wykonany z pamięci przez Lecha Jeziorskiego, przedstawiający budynek, który mieścił kaplicę ewangelicką i mieszkanie pastora

ekkich do Warszawy, 5 sierpnia 1915 Polacy - wyzwoleni spod carskiej władzy - rozbierali prawosławne cerkwie, które były masowo budowane pod zaborem rosyjskim. Z elementów jednej z cerkwi, która znajdowała się na Bielanach, została zbudowana kaplica ewangelicka na terenie Łomianek.

źródło: "Dawne Łomianki" wydanie 2005

DRUGA WOJNA ŚWIATOWA

D
O
1
9
3
9
r
o
k
u
n
a

czelę Gminy Młociny (do której należały Łomianki) stał mieszkaniec Łomianek - wójt Antoni Bogdański, aresztowany podczas wojny i stracony w Oświęcimiu. Pozostawiła po sobie w Kiełpinie, kwatery 2500 żołnierzy poległych we wrześniu 1939 r. Szarża Ułanów Jazłowieckich gen. Romana Abrahama, znana jako szarża pod Wólką Węglową, była tylko kilkunastominutowym epizodem, lecz zaliczana jest do najpiękniejszych kart oręża polskiego wojny 1939 r. Szarża ta odbyła się na terenie Dąbrowy Leśnej i jej najbliższych okolic 19 września 1939 roku. 22 września oddziały polskie wycofując się po bitwie nad Bzurą, próbowały przebić się do Warszawy. W krwawych walkach, szczególnie w okolicach kościoła w Łomiankach zginęło wielu żołnierzy i ich dowódca - gen. Mikołaj Bołtuć. Jego imię nosi dziś jedna z ulic Łomianek, poświęcony jego pamięci jest również pomnik w centrum miasta.

Czasy okupacji

Tereny obecnej gminy Łomianki wchodziły w skład VIII Rejonu AK. Tuż przed wybuchem Powstania Warszawskiego z miejscowych oddziałów Ak

oraz tych, które w ramach operacji Burza, znalazły się na terenie Puszczy Kampinoskiej, utworzono GRUPĘ KAMPINOS - będącą poważnym wsparciem dla walczącej Warszawy.

Istotnym wydarzeniem, które zdecydowało o powstaniu Grupy Kampinos było włączenie do sił VIII Rejonu, dobrze uzbrojonych i zorganizowanych oddziałów partyzanckich Zgrupowania Stołpecko - Nalibockiego Okręgu Nowogródzkiego AK, dowodzonych przez cichociemnego por. Adolfa Pilcha, pseudonim Góra (później Dolina). Te oddziały doświadczone w partyzanckiej walce z dwoma okupantami w obronie ludności polskiej Wschodnich Kresów Rzeczypospolitej, przybyły w polskich mundurach z pełnym uzbrojeniem.

Wrzesień 1944 r. - por. Adolf Pilch (w środku) w asyście dowódców.

W czasie Powstania warszawskiego strącony został nad Warszawą, niosący pomoc powstańcom, amerykański samolot. tzw. latająca forteca, jeden z ponad 100 samolotów, które niosły pomoc powstańcom warszawskim. Spośród 10-osobowej załogi- 8 żołnierzy zginęło a dwóch: James Christy i Marcus Shook- dostało się do niewoli niemieckiej (po wyjściu z niewoli powrócili do USA). B17 spadł w Dziekanowie Leśnym. W Łomiankach uczczono pamięć o niosących pomoc żołnierzach amerykańskich. Na cmentarzu w Kiełpinie, znajduje się Pomnik Pamięci Lotników Amerykańskich. Stąd związki Łomianek z amerykańskim miastem Columbia Heights, skąd pochodził jeden z lotników.

LATA POWOJENNE

Lata powojenne przyniosły dalszy rozwój gospodarczy, który zaowocował przyznaniem Łomiankom w 1989 r. praw miejskich. Rada Państwa uchwałą z dnia 17 listopada 1988 roku, utworzyła miasto Łomianki w województwie stołecznym warszawskim. W skład miasta Łomianki weszły:

1. wieś Łomianki Górne pow. 182,66 ha
2. z terenu wsi Buraków, obszar o pow. 114,06 ha
3. z terenu wsi Dąbrowa, obszar o pow.360,18 ha
4. z terenu wsi Kiełpin Poduchowny, obszar o pow. 6,01 ha
5. z terenu wsi Łomianki, obszar o pow.116,07 ha
6. z terenu wsi Łomianki Dolne, obszar o pow. 37,02 ha z gminy Łomianki

Powojenny poczet ojców władz lokalnych, otwiera w 1945 roku Feliks Radzikowski. Jego następcami w kolejności lecz o trudnych do ustalenia datach urzędowania, byli wójtowie: Stanisław Miecznikowski, Henryk Kominek i Józef Adamiec. Po pierwszej reformie administracyjnej (likwidacja stanowiska wójta) przewodniczącym Gromadzkiej Rady Narodowej został Edward Golc (do 1951 roku). Po nim funkcję tę sprawowali: Czesław Kościelewski (1952 r.), Adam Skowronek (1953 r.) i jako ostatni w Młocinach - Jan Pruchniak (1954 r.).

W 1955 roku, następuje przeniesienie Gromadzkiej Rady Narodowej z Młocin do Łomianek z jednoczesnym wyodrębnieniem Burakowa jako samodzielnej jednostki administracyjnej. Secesja Burakowa nie trwała dłużej niż 5 lat. Gromadzka Rada Narodowa w tym czasie miała dwoje przewodniczących: Szczepana Balcerzaka i Janinę Królak. Pierwszym przewodniczącym Rady Narodowej w Łomiankach został w roku 1955 , Waclaw Radomski. Po nim do 1958 roku funkcję tę sprawował Roman Grzelewski. A od 1958 do 1965 roku , przewodniczącym był Władysław Bulaszewski z Łomianek. Kolejna reforma administracyjna w 1965 roku, utworzyła ponownie gminy. Wprowadzono wtedy stanowisko naczelnika . Pierwszym naczelnikiem był Ryszard Wadecki. Po nim pod koniec 1981 roku - Stanisław Żurański. Od 1984 roku do 1990 roku , stanowisko naczelnika sprawował Wiesław Bochenek, za którego kadencji Łomianki uzyskały w 1989 roku prawa miejskie. Po nim na krótko funkcję tę sprawował Janusz Siemiński. Po pierwszych demokratycznych wyborach w czerwcu 1990 roku, Rada Miasta i Gminy Łomianki wybrała na stanowisko burmistrza Lecha Jeziorskiego.

PIELĘGNOWANIE HISTORII ŁOMIANEK

Władze Gminy oraz mieszkańcy Łomianek podtrzymują pamięć o walczących żołnierzach Wojska Polskiego. Od wielu lat, co roku we wrześniu na cmentarzu odbywa się uroczysta polowa Msza Święta w intencji poległych żołnierzy we wrześniu 1939 oraz amerykańskich pilotów niosących pomoc walczącej Warszawie w

1944 roku. W Łomiankach znajduje się także Izba Pamięci Bohaterów Kampinosu i Ziemi Łomiankowskiej w Szkole Podstawowej Nr 1 w Łomiankach.

Relacja z uroczystości rocznicowych

W latach 2011-2018 roku we wrześniu odbywała się rekonstrukcja historyczna "Bitwa pod Łomiankami 1939". Dzięki niej można było bliżej poznać historię walk na terenie naszej gminy w 1939 roku oraz dowiedzieć się więcej na temat tradycji kawaleryjskich II RP. Rekordową liczbę 10 000 widzów odnotowano w 2014 roku. W 2015 roku inscenizacja historyczna została objęta Honorowym Patronatem Prezydenta RP Andrzeja Dudy. Widowisko stało się także inspiracją do realizacji filmów dokumentalnych. W 2011 powstał film dokumentalny na zlecenie TVP Historia: "[Ostatnia Szarża - Wólka Węglowa 1939](#)" oraz w 2015 roku powstał odcinek superprodukcji dokumentalnej "Bitwa pod Łomiankami" na zlecenie CANAL+ DISCOVERY.

Film z inscenizacji historycznej Bitwa pod Łomiankami 1939

Od 2020 roku podczas uroczystości rocznicowych związanych z II wojną światową oprócz tradycyjnego upamiętnienia ofiar, odbywa się defilada, pokazy rekonstruktorów, a także edukacyjna gra miejska.

Cześć oficjalna uroczystości, jak każdego roku, odbywa się przed cmentarzem wojennym w Kiełpinie. Wyjątkowej rangi dodaje jej Asysta Honorowa z Pułku Reprezentacyjnego Wojska Polskiego oraz uroczyste odczytany Apłel Poległych. Wielkowsznaniowa modlitwa oddaje hołd wszystkim, którzy zginęli w obronie Ojczyzny.

Po części oficjalnej mieszkańcy i goście mogą obejrzeć defiladę historyczną składającą się z pododdziałów rekonstruktorów w historycznych mundurach.

Przez cały dzień dzieci, młodzież i całe rodziny biorą udział w historycznej grze miejskiej śladami miejsc pamięci wydarzeń z lat 1939-1945. Uczestnicy gry wykonują zadania i otrzymuje pieczętki punktach edukacyjno-historycznych. W każdym punkcie rekonstruktorzy opowiadają o wydarzeniach z II wojny światowej, zarówno działaniach zbrojnych jak i życiu cywilów podczas okupacji.

Uroczystość patriotyczna w Kiełpinie i historyczna gra miejska -
wrzesień 2023 r.